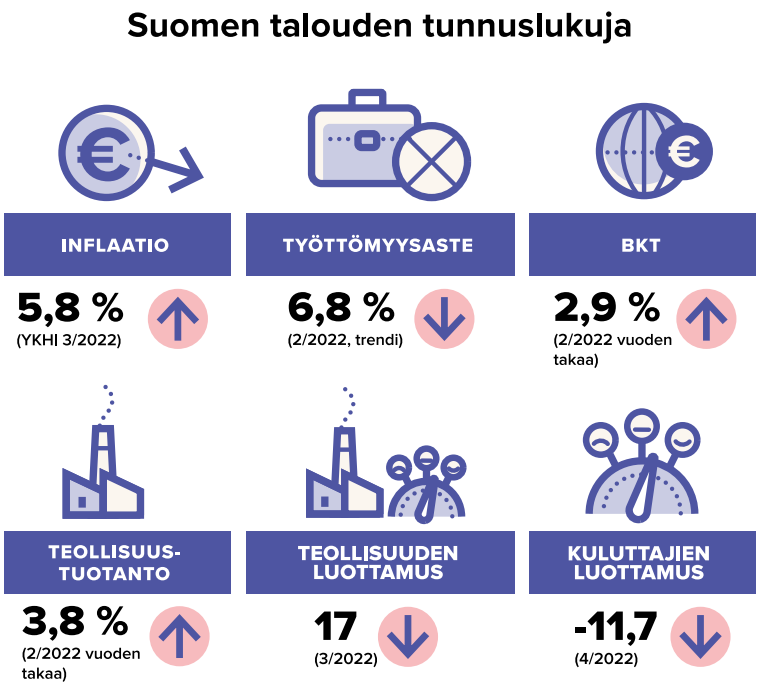
Blogi

Talouskasvu hidastuu

Suomen talous | 28.04.2022

Suomen talouskasvu hidastuu ja inflaatio on kiihtynyt. Toistaiseksi valtaosa taloustilastoista kuvaa sodan syttymistä edeltävää vahvan kasvun aikaa. Tuoreimmat luottamusluvut ja lyhyen aikavälin mallit ennakoivat kuitenkin hidastuvaa kasvua ensimmäiselle ja toiselle vuosineljännekselle. Talouden kasvuvauhti hidastuu tänä vuonna selvästi ja on jäämässä Suomen Pankin maaliskuussa julkaisemien skenaarioiden haarukkaan, 0,5-2,0 välille. Inflaatiota on vauhdittanut edelleen eniten energian hinnan nousu. Koronapandemiakaan ei ole vielä ohi, mikä vaikuttaa etenkin palvelualojen toipumiseen.

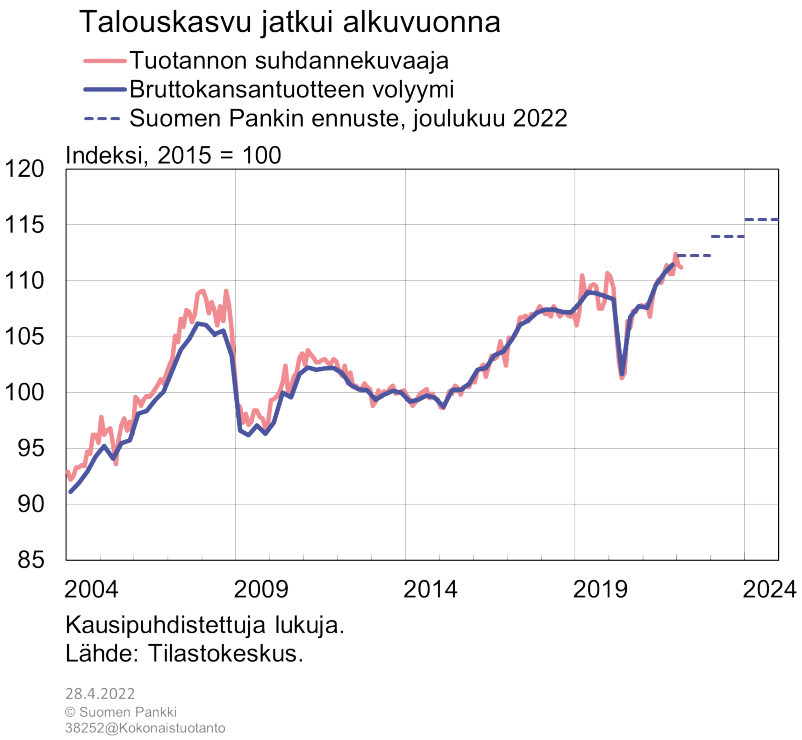
Kuvio 1.

Lähde: Tilastokeskus.

Alkuvuotta koskevat tilastojulkistukset viittaavat siihen, että talouskasvu jatkui vuoden 2022 tammi-helmikuussa, mutta maaliskuuta koskevissa indikaattoritiedoissa sodan jarruttava vaikutus Suomen talouteen näkyy selvästi.

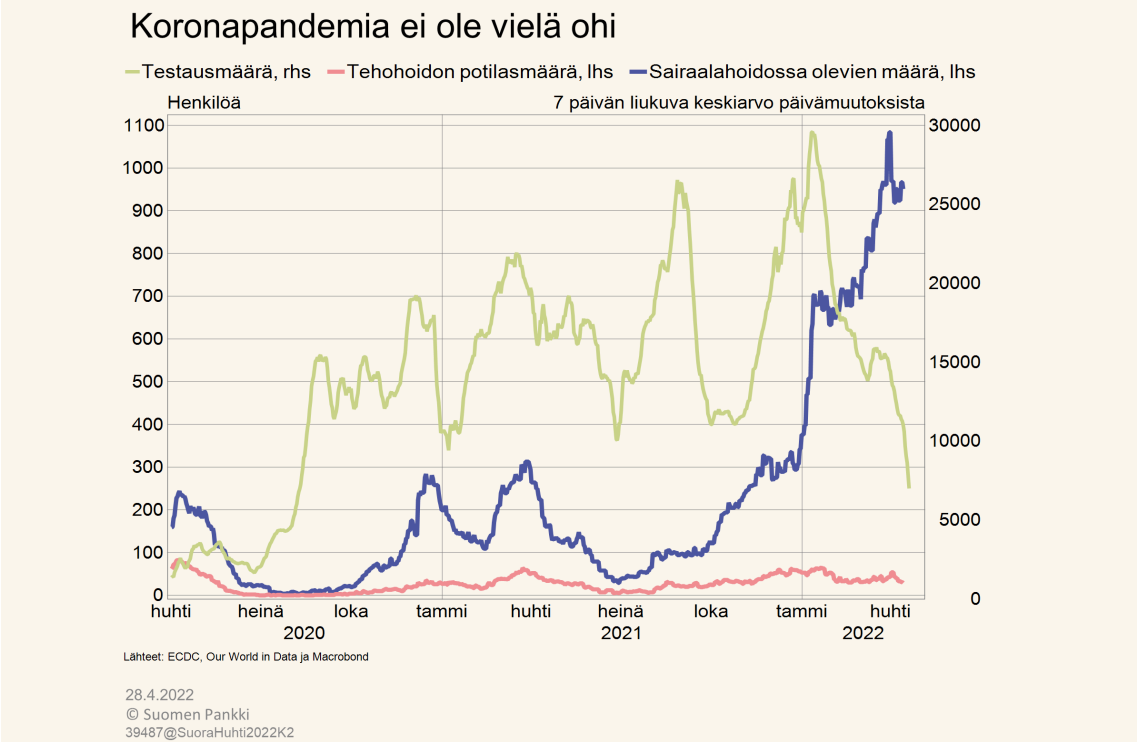
Kuvio 2.

Kansantalouden arvonlisäyksen kehitystä ennakoivan Tilastokeskuksen tuotannon suhdannekuvaajan mukaan helmikuun työpäiväkorjattu tuotanto kasvoi 2,9 % vuodentakaisesta, joskin helmikuun kausitasoitettu tuotanto laski 0,2 % edelliskuukaudesta. Vuoden 2021 viimeisellä neljänneksellä BKT kasvoi 0,7 % edelliseltä neljännekseltä ja 3,4 % vuodentakaiseen verrattuna neljännesvuositilinpidon mukaan.

Kaikilla päätoimialoilla liikevaihdon koronakuoppa on täytetty vuoden 2021 aikana ja liikevaihdon kasvu on jatkunut tammi- ja helmikuussa teollisuudessa, rakentamisessa ja palveluissa. Kaupan liikevaihto on kasvanut, mutta myynnin määrä, josta hintojen muutoksen vaikutus on poistettu, on ollut laskussa viime kuukausina. Vaikka kaikilla päätoimialoilla liikevaihto on ylittänyt koronaa edeltäneen tason, ovat pandemiasta eniten kärsineet palvelualat vielä vuoden 2020 helmikuuta jäljessä (majoitus- ja ravitsemisala, taiteet, viihde ja virkistys). Suomen koronatilanne ei ole vielä ohi, mikä vaikuttaa palvelualojen toipumiseen.

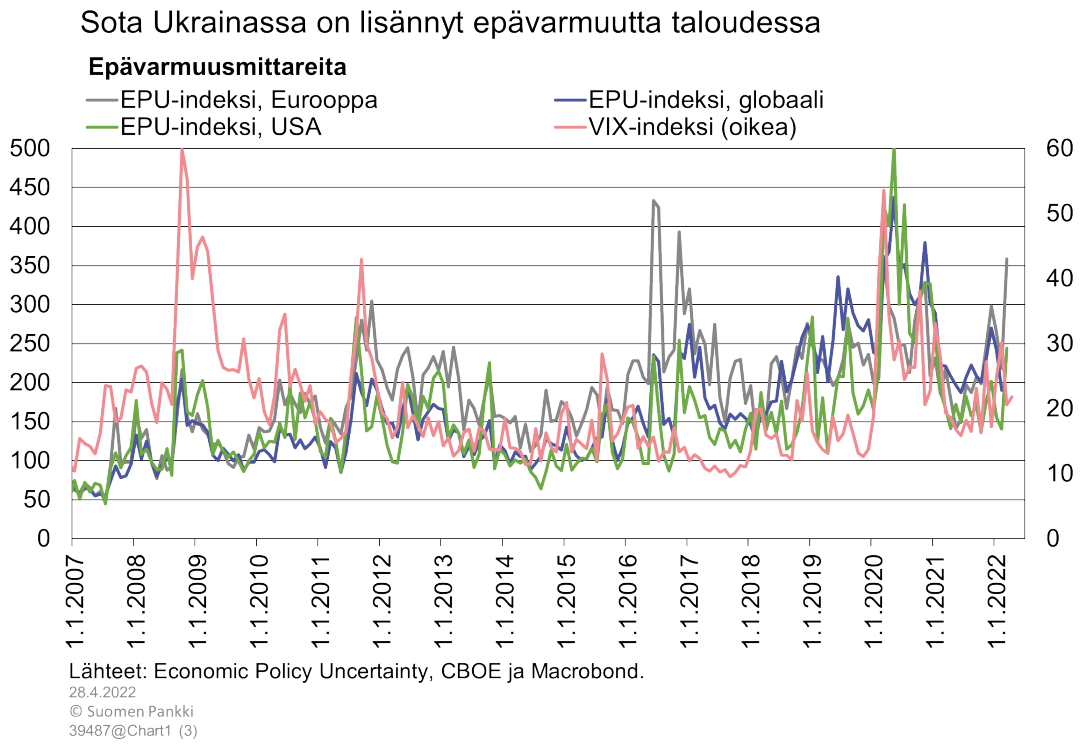
Kuvio 3.

Lyhyen aikavälin mallit viittaavat kasvun hidastumiseen

Sota Ukrainassa on lisännyt epävarmuutta taloudessa. Tämä heijastuu erityisesti Euroopan sanomalehtiuutisoinnin tekstianalyysiin perustuvaan (talouden epävarmuutta mittaavaan) EPU-indeksiin, joka on noussut koronapandemian ensimmäisen aallon tasoa korkeammalle (kuvio 4).[1] Etäämmällä olevien alueiden indeksit ovat nousseet selvästi vähemmän kuin pandemian aikana.

Kuvio 4.

Suomen Pankin lyhyen aikavälin ennustemallit viittaavat talouskasvun hidastumiseen (kuvio 5, taulukko 1). BVAR-malli, joka käyttää isoa joukkoa makrotaloudellisia muuttujia lyhyen aikavälin talouskasvun ennustamiseksi, ennustaa tällä hetkellä kasvun selvää hidastumista vuoden ensimmäisellä neljänneksellä edelliseen vuosineljännekseen verrattuna (taulukko 1). Samanlainen kuva muodostuu muistakin malleista, rahoitusmarkkinamallia lukuun ottamatta. Tämä heijastaa sitä että rahoitusmarkkinat ovat monilta osin jo toipuneet sodan aiheuttamasta ensivaikutuksesta. Vuoden toisella neljänneksellä lyhyen aikavälin mallit ennakoivat talouskasvun jatkuvan ensimmäisen vuosineljänneksen vauhtia hitaampana edelliseen vuosineljännekseen verrattuna. Ennusteen epävarmuus on toisen neljänneksen osalta kuitenkin suuri, koska viimeisen vuosineljänneksen osalta ei vielä ole käytössä kovin paljon tilastotietoa. Talouden kasvuvauhti jää Suomen Pankin maaliskuun skenaarioiden haarukkaan.

Kuvio 5.

BKT Neljänneskasvu	2021N3	2021N4	2022N1	2022N2
BVAR	0,1 %	1,1 %	0,6 %	0,2 %
Faktorimalli	1,0 %	1,5 %	0,8 %	0,3 %
Siltamalli	0,8 %	0,7 %	0,5 %	0,2 %
Rahoitusmarkkinamalli	0,8 %	0,4 %	0,5 %	0,5 %
Toteutunut	1,0 %*	0,7 %*		

**Päivittyneet Tilastokeskuksen tilinpidon julkistuksen yhteydessä 15.3.2022.*

Uutisanalyysin avulla voidaan arvioida, miten tilastojulkistukset vaikuttavat BVAR-mallin tuottamaan BKT-ennusteeseen. Kuviossa 6 on esitetty BVAR-mallin ensimmäisen (ja toisen) vuosineljänneksen ennusteen kehitys viime kuukausien aikana ja esitetty joitain eniten ennusteeseen vaikuttaneita tilastojulkistuksia. Havaitaan, että ennuste ei välittömästi reagoi sodan alkamiseen Ukrainassa, sillä toistaiseksi valtaosa tilastojulkistukista on koskenut sodan syttymistä edeltävää aikaa. Maaliskuun kotimaiset kuluttajien ja teollisuuden luottamusluvut sekä Saksan IFO-indeksi (28.3.2022) ja euro alueen koko talouden luottamusindikaattori (31.3.2022)

olivat ensimmäisiä sodan syttymisen jälkeistä aikaa heijastavia indikaattoreita. Huhtikuussakin ennustetta laskevat tilastojulkistukset (moottoriajoneuvojen kaupan liikevaihto, palkkasummakuvaaja 13.4.2022) koskevat vielä helmikuuta, eivätkä siten sisällä sodan vaikutuksia. Samalla ennustetta on kannatellut mm. helmikuun teollisuustuotannon volyymi-indeksi (8.4.2022).[2] Huhtikuun teollisuuden ja rakentamisen luottamusluvut painoivat vuoden toisen neljänneksen ennustetta alaspäin.

Kuvio 6.

Esimerkkejä ennustetta liikuttaneista muuttujista. Ennusteeseen vaikuttavat useat muuttujat samanaikaisesti, eikä kaikkia ole esitetty kuviossa.

Lähteet: Suomen Pankki.

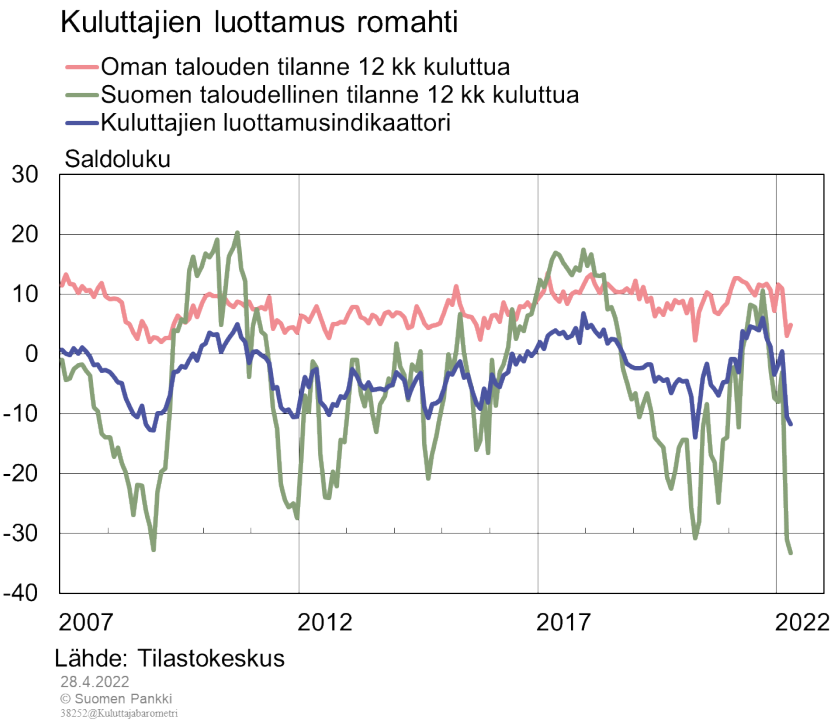
27.4.2022
© Suomen Pankki
37117@NowcastBVAR2022_txt

Luottamusluvut kertovat hidastuvasta kasvusta

Talouden eri toimijoiden luottamus, joka heijastuu myös selvästi lyhyen aikavälin malliennusteisiin, on tärkeä signaali talouden kehityksestä lähitulevaisuudessa etenkin nyt, kun sodan vaikutukset eivät vielä näy ns. kovassa datassa. Maaliskuun luottamusluvut, jotka olivat ensimmäiset sodan syttymisen jälkeen, laskivat laaja-alaisesti. Kuluttajien luottamusindikaattori romahti maaliskuussa, kertapudotus kokonaisindikaattorissa ja odotuksessa Suomen taloudellisesta tilanteesta oli historiallisen suuri. Huhtikuussa lasku jatkui ja odotukset Suomen taloudesta olivat heikoimmat mittaushistoriassa (kuvio 7). Kuluttajien luottamuksen heikentyminen ennakoi yksityisen kulutuksen heikentymistä. Toisaalta koronarajoitteiden purkaminen ja koronaepidemiaan liittyvä varovaisuus on vähentymässä, mikä voi tukea yksityistä kulutusta. Maaliskuussa kuluttajaluottamuksen lisäksi teollisuuden, palveluiden vähittäiskaupan ja

rakentamisen luottamus heikkeni, joskaan ei yhtä paljon kuin kuluttajien luottamus.

Kuvio 7.

Sota vaikuttaa kielteisesti yritysten toimintaan

Yrityskyselyiden perusteella Ukrainan sota vaikuttaa laajasti suomalaisten yritysten liiketoimintaan. Kasvanut epävarmuus heijastuu tuotteiden kysyntään, ja raaka-aineiden, komponenttien sekä varsinkin energian hintojen nousu heikentää yritysten kannattavuutta.

EK:n luottamusindikaattorit olivat maaliskuussa laskussa kaikilla päätoimialoilla, mutta erityisen paljon luottamus laski vähittäiskaupassa. EK:n erillisessä yrityskyselyssä 44 % yrityksistä arvioi liikevaihtonsa supistuvan sodan vaikutuksesta, ja lähes yhtä suuri osa yrityksistä arvioi työllistämisaikomustensa vähenevän. Kyselyn perusteella sota on myös heikentänyt yritysten investointiaikomuksia lähes puolella yrityksistä. EK:n huhtikuun Suhdannebarometrissa suomalaisyritysten suhdannenäkymät heikentyivät kaikilla päätoimialoilla, etenkin rakentamisessa.

Keskuskauppakamarin maaliskuisessa yrityskyselyssä vastaajat uskoivat edelleen liikevaihdon ja työllisyyden kasvuun tänä vuonna. Suurin osa vastaajista arvioi silti sodan ja Venäjää vastaan asetettujen pakotteiden vaikuttavan kielteisesti niiden liiketoimintaan. Raaka-aineiden ja komponenttien kallistuminen aiheutti vaikeuksia 40 %:lle vastaajista. Noin kolmannes arvioi

kannattavuutensa heikkenevän tänä vuonna.

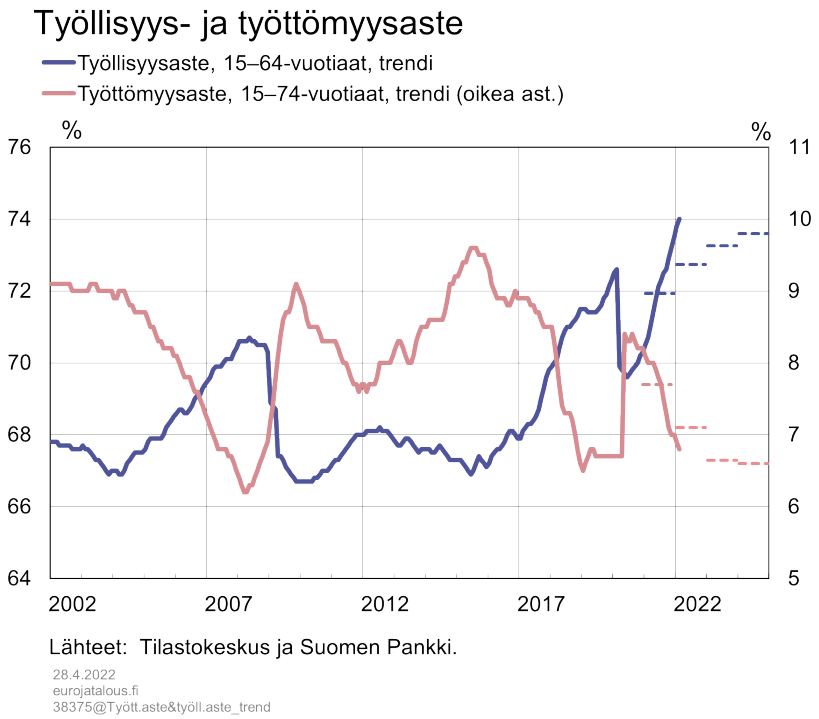
Suomen Yrittäjät kyseli jäsenyrityksiltään sodan vaikutuksista liiketoimintaan huhtikuussa järjestetyssä yrittäjägallupissa. Kaikista vastaajista noin kolmannes ja teollisuusyrityksistä reilusti yli puolet raportoi energian, raaka-aineiden ja kuljetuskustannusten hintojen noususta. Vastaajien enemmistö arvioi kuitenkin pystyvänsä siirtämään kustannusten nousua omiin hintoihinsa.

Venäjää vastaan asetettujen pakotteiden vaikutus yrityksiin näkyy myös Tullin vienti- ja tuonti-ilmoituksissa, joiden mukaan Venäjän kauppa romahti viikoilla 10–11 (7.-20.3). Venäjän viennistä tehtyjen ilmoitusten määrä viikoilla 10–11 putosi 60 prosenttia edeltäneisiin kahteen viikkoon verrattuna. Vienti supistui eniten suurimmissa tullinimikkeissä, kuten koneet ja laitteet, sekä vientipakotteiden ulkopuolisten ryhmien osalta paperissa ja pahvissa sekä energiatuotteissa. Isojen yritysten Venäjän tuonnin arvossa oli laskua yhteensä 71 prosenttia, mutta tehtyjen ilmoitusten lukumäärä ei kuitenkaan ole merkittävästi muuttunut tänä aikana. Tullin tavaroiden ulkomaankaupan ennakkotilasto maaliskuulta julkaistaan 6.5.2022.

Hyvää työllisyyskehitystä varjostaa työtuntien hitaampi kasvu

Työllisyys on edelleen kohentunut nopeasti ja työttömyys alentunut hyvän suhdannekehityksen ansiosta. Helmikuussa työllisyysasteen trendi nousi 74 prosenttiin ja työttömyysasteen trendi laski 6,8 prosenttiin (kuvio 8). Lomautettujen määrä on vähentynyt lähelle pitkän aikavälin keskiarvoa. Työtunteja tehdään kuitenkin edelleen vähemmän kuin ennen koronakriisiä, mikä voi johtua osa-aikaisten työsuhteiden osuuden kasvusta tai kokoaikaisten työntekijöiden keskimääräisten tuntien vähenemisestä. Pitkäaikaistyöttömyys ei ole enää kasvussa, mutta se ei ole myöskään lähtenyt selvään laskuun. Kohtaanto-ongelmat ja työvoimapula vaivaavat edelleen työmarkkinoita, mutta yritysten työllisyysodotusten nousu ja osaavan työvoiman puutteen kasvu on taittunut.

Kuvio 8.

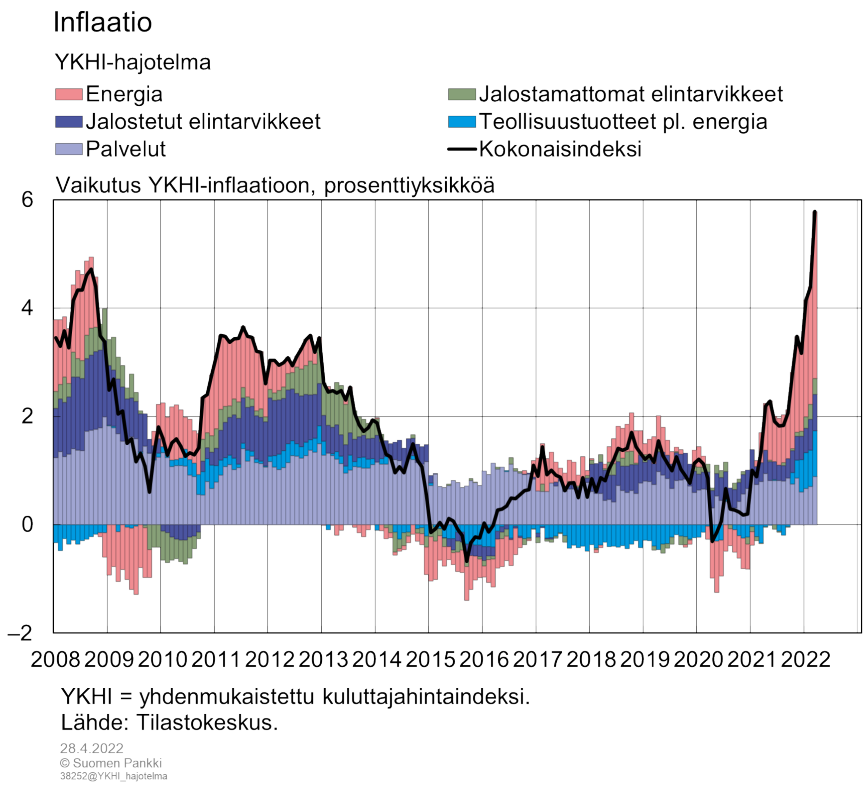

Inflaatio on kiihtynyt edelleen

Inflaatio on kiihtynyt edelleen alkuvuonna energian hintojen nousun vetämänä. Kuluttajahintaindeksi (KHI) kasvoi maaliskuussa 5,8 % (helmikuussa 4,5 %) ja yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi (YKHI) 5,8 % (helmikuussa 4,4 %) edelliseen vuoteen verrattuna (kuvio 9). Euroalueen yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi (YKHI) kasvoi ennakkotietojen mukaan 7,5 % maaliskuussa.

Maaliskuussa inflaatiota vauhditti edelleen eniten sähkön, bensiinin, dieselin kallistuminen. Energian hintojen lisäksi maaliskuun inflaatiota kiihdytti mm. elintarvikkeiden hintojen nousu. Kaiken kaikkiaan hintojen nousu on laaja-alaistunut useampiin hyödykeryhmiin. Kuluttajahintojen nousua vuoden takaisesta jarrutti mm. lasten päivähoitomaksujen, tutkimus- ja hoitomaksujen, asuntolainojen keskikoron sekä ei-korvattavien reseptilääkkeiden halpeneminen.

Kuvio 9.

Tässä artikkelissa esitetyt mielipiteet ovat kirjoittajien omia eivätkä välttämättä edusta Suomen Pankin näkemystä.

Asiasanat

BKT, inflaatio, koronapandemia, kuluttajien luottamus, Suomen talous, talouskasvu, työllisyys, Ukraina, Venäjä